

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VLIV VÁLKY V IRÁKU NA MEZINÁRODNÍ VZTAHY

Zpracoval: Vítězslav Pelc

Datum:

Vedoucí práce: prof. PhDr. Zdeněk Veselý, CSc.

Obor: Mezinárodní studia – diplomacie

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vliv války v Iráku na mezinárodní vztahy“ vypracoval samostatně. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v přiloženém seznamu.

V Praze dne: 27. dubna 2017

.....

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu prof. PhDr. Zdeňkovi Veselému, CSc. za ochotu, vstřícný přístup a cenné připomínky v průběhu zpracování bakalářské práce.

Obsah

Poděkování	4
Obsah.....	5
Seznam zkratk.....	7
Úvod	1
1. Konec studené války a události ohledně Iráku ovlivňující mezinárodní vztahy na konci 20. století	4
1.1 Anexe Kuvajtu Saddámem Husajnem	5
1.2 Země OSN a operace Pouštní bouře	7
1.3 Přístup států OSN k Iráku po válce v zálivu	8
1.4 Mezinárodní vztahy před druhou válkou v Iráku	10
2. Válka a okupace Iráku (2003–2011)	15
2.1 Operace Irácká svoboda	16
2.1.1 Legitimnost konfliktu	18
2.2 Analýza skutečného záměru invaze.....	21
3. Reakce mezinárodního společenství a postoj jednotlivých velmocí	24
3.1 Velká Británie.....	25
3.2 Německo	26
3.3 Francie	27
3.4 Česká republika.....	28
3.5 Důsledky války v Iráku pro stabilitu regionu a soudržnost mezinárodního společenství	28
3.5.1 Úspěšnost strategie USA vůči Iráku	30
3.5.2 Mezinárodní vztahy po válce v Iráku.....	31
3.5.3 Vliv Irácké války na krizi v Sýrii	32
4. Závěr.....	34

5. Seznam zdrojů	37
6. Seznam obrázků.....	41

Seznam zkratek

SSSR – Sovětský svaz

USA – Spojené státy americké

VB – Velká Británie

SRN – Spolková republika Německo

OPEC – Organization of Petroleum Exporting Countries (Organizace zemí vyvážejících ropu)

NATO – The North Atlantic Treaty organization (Severoatlantická aliance)

USD – Americký dolar

ALS – Arab League summit (Summit Ligy Arabských států)

NEPDG - National Energy Policy Development Group

ZHN – Zbraně hromadného ničení

OSN – Organizace spojených národů

RB OSN – Rada bezpečnosti Organizace spojených národů

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je „Vliv války v Iráku na mezinárodní vztahy“. Tato válka měla významný dopad na tvorbu současných mezinárodních vztahů, které se začaly vyvíjet po konci studené války. V Iráku byly od skončení studené války dva konflikty, které významně ovlivnily politické vztahy, vazby mezi státy, pozice a vliv jednotlivých mocností na mezinárodní dění.

Spojené státy americké v čele s tehdejší 43. prezidentem Georgem W. Bushem obvinily diktátorský Irácký režim vedený Saddámem Husajnem z hrozby a porušování mezinárodní bezpečnosti vlastněním zbraní hromadného ničení (ZHN), napojením na Al-Kaidu, podílením se na teroristických útocích 11. září 2001 a použitím chemických zbraní proti vlastnímu a kurdskému obyvatelstvu. Tato závažná obvinění však nejsou zcela jedinými důvody, proč se americká vláda rozhodla Saddáma Husajna a jeho režim sesadit. Bakalářská práce analyzuje jednotlivé důvody, jak ty výše zmíněné, tak i ekonomické v souvislosti s obchodem s ropou, ale také i důvody politické, jako export západní liberální demokracie do zemí, kde vládou režimy méně přizpůsobivé západnímu světu.

V bakalářské práci se zabývám mezinárodními vztahy mezi velmocemi a zeměmi, které se zapojily do války v Iráku aktivně, či pasivně a analyzuji přístupy a postoje jednotlivých důležitých států k celému konfliktu. Jedním ze stěžejních bodů mé práce je charakteristika okolností a faktů, na základě kterých se jednotlivé země rozhodly válku podpořit, či nikoliv.

Hlavním cílem bakalářské práce je důkladně analyzovat vliv konfliktu na mezinárodní vztahy, které byly touto válkou značně ovlivněny. Po teroristických útocích ve Spojených státech z 11. září 2001, kdy jednání al-Kaidy většina zemí odsoudila a vyjádřila podporu a solidaritu Spojeným státům, se kvůli rozcházejícím názorům na mezinárodní bezpečnost a export demokracie mezinárodní vztahy rozštěpily. Na základě vyzkoumaných informací se v bakalářské práci okrajově věnuji dopadům války v Iráku na současnou krizi v Sýrii. Toto téma je však natolik rozsáhlé, že by mohlo být předmětem pro samostatnou diplomovou práci.

Záměrem vojenských intervencí z mezinárodního bezpečnostního hlediska bylo sesazení poměrně nebezpečného diktátorského režimu Saddáma Husajna a nastolení, pro mezinárodní společenství přijatelnější, režim demokracie. Na základě analýzy situace, která nastala po vojenském útoku, je pro mou bakalářskou práci stěžejní zjištění, zda na poli mezinárodních vztahů a v samotném Iráku nastalo uklidnění a splnění prvotního záměru, nebo zda vedly její následky k ještě většímu rozdmýchání situace, a do jaké míry byl touto operací ovlivněn vznik Islámského státu.

Na základě vypořizovaných situací, které nastaly po vojenském řešení Irácké krize, použiji metodu analýzy, kdy ze zjištěných skutečností budou čtenáři předloženy závěry v souladu s cílem práce, a sice charakteristika vlivu války v Iráku na mezinárodní vztahy.

Bakalářská práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. První kapitola popisuje situaci v mezinárodních vztazích po skončení studené války a počínání dvou velmocí, které byly hlavními aktéry, a to SSSR a USA. Pro pochopení toho, proč se mezinárodní společenství k Saddámu Husajnovi stavělo tak negativně je nezbytné se zmínit také o anexi Kuvajtu, kterou provedl Saddám Husajn se svými vojsky. Tato zločinná akce vyprovokovala mezinárodní společenství v čele s USA, Saudskou Arábií a Spojeným královstvím k uskutečnění operace Pouštní bouře a následnému udělení sankcí. V dalších částech první kapitoly se věnuji odlišným stanoviskům aktérů mezinárodních vztahů a situaci před vypuknutím druhé války v Iráku.

Druhá část se již věnuje samotnému konfliktu v Iráku, který proběhl v březnu roku 2003 a měl kódové označení Irácká svoboda. Hlavními částmi této kapitoly je přiblížení samotného konfliktu, souhrn postojů jednotlivých států k řešení konfliktu silou, velmi diskutované téma legitimity války a hlavním cílem této části je analýza skutečného záměru americké invaze, která zkoumá pohledy jak ekonomické, tak i bezpečnostní a strategické.

V poslední části práce detailněji rozeberu hlavní přístupy významných zemí, které byly okolnostmi do Irácké války určitým způsobem zapojeny. Těmito zeměmi jsou Velká Británie, Německo, Francie a také Česká republika, která nehrála v tomto konfliktu příliš významnou roli, nicméně byla ovlivněna následky z rozdělení mezinárodního společenství a krizí v mezinárodních vztazích vlivem rozdílného postoje k řešení konfliktu v Iráku. Tato část nastiňuje tři odlišná stanoviska k americkému jednání. Na základě těchto odlišností vznikla krize ve vztazích mezi státy NATO. Dále objasním, jak se podepsala válka a okupace Iráku na stabilitě regionu a jakým způsobem byly ovlivněny mezinárodní vztahy nejen mezi západem a Irákem, ale také mezi významnými státy. Na závěr ještě okrajově zhodnotím zúčastněnost Islámského státu ve válce v Iráku a naleznou spojitosti mezi již skončeným konfliktem a tím, který stále trvá a svými důsledky značně ovlivňuje životy civilního obyvatelstva nejen na Blízkém východě, ale také v Evropě, kdy do okrajových států proudí tisíce uprchlíků a následně postupují do zemí s ekonomicky nejvýhodnějšími podmínkami.

1.Konec studené války a události ohledně Iráku ovlivňující mezinárodní vztahy na konci 20. století

Po konci studené války se na poli mezinárodních vztahů vedly debaty o tom, proč, a jakým způsobem vlastně studená válka skončila. Dle předních amerických odborníků na mezinárodní vztahy se v otázce konce, jehož symbolem je znovusjednocení Německa a postupný, avšak velmi rychlý pád totalitních režimů v satelitech Sovětského svazu, vykristalizovaly dva názory. Prvním z nich je ten, že náhlému ukončení studené války došlo díky Reaganově tvrdé politice, která omezovala a svou důraznou pragmatickou ideologií krotila zahraniční politiku Sovětského svazu. Dle profesorů Johna Lewise Gaddise a Johna Ikenberryho se jedná o tzv. „školu Reaganova vítězství“. Druhým názorovým proudem je ten, že vítězství je západu přičítáno díky vážným vnitřním problémům uvnitř socialistického režimu a velmi lákavé životní úrovni obyvatel západu. Dalším problémem byl také ekonomický systém SSSR, jenž dále nemohl konkurovat západoevropskému sociálně – demokratickému systému. (Eichler 2006 s. 77)

Po skončení studené války opadlo velké napětí a atmosféra vytvořila příznivé prostředí ve snaze odzbrojování jednotlivých států. O to se nejvíce zasloužilo NATO, a sice posilováním důvěry a snižováním počtů zbraní a vojenských jednotek. *„Po skončení studené války se do nových příznivějších souvislostí dostal mír v Evropě. Přestal být vymezován jenom negativně, tedy jako nepřítomnost války a ozbrojeného násilí. Je vymezován také pozitivně – jako stav, který spočívá na takových pozitivních faktorech, jakými jsou: mezinárodní právo, spolupráce mezi státy a jejich příslušníky, rozšiřování a prohlubování kontaktů, sdílení a ochrana společných hodnot, které v mezinárodních vztazích stále více nahrazují sílu, dominanci a jaderné odstrašování“* (Eichler 2006 s. 83).

Nejdůležitějšími smlouvami, které zapříčinily příznivé změny na poli mezinárodních bezpečnostních vztahů byly START I (červenec 1991), která způsobila snížení počtu jaderných zbraní o 30 % jak na straně USA, tak i bývalého Sovětského

svazu a smlouva START II (leden 1993), která odstranila mezikontinentální balistické rakety ICBM a snížila jaderné zbraně na jednu třetinu stavu (VESELÝ 2007 s. 542)

Po tomto umírnění se postupně do popředí dostává důležitost informací, jejich přesnost a schopnost je rychle předat, což by nebylo možné bez vyspělých technologií, jejichž rozvoj se kvůli obrovským investicím dařil nejvíce Spojeným státům. A právě nejvyspělejší technologie stojí za tím, že se na počátku 90. let začalo hovořit o revoluci ve vojenství, *„která spočívá na strategických důsledcích využívání nejmodernějších technologií a zejména pak informací pro potřeby ozbrojených sil“* (Eichler 2006 s. 89). Tato revoluce dostala anglickou zkratku RMA (Revolution in Military Affairs), protože přišla ze Spojených států amerických, které se v 90. letech 20. století staly multiplikátorem vojenské síly na operační, taktické i strategické úrovni. Díky násobně větším investicím do vývoje vojenských a informačních technologií si Spojené státy vytvořily ohromný náskok oproti Evropě a celému světu.

V roce 1991 při válce v Perském zálivu USA ukázaly svou sílu a poprvé výrazněji upozornily na svůj technologický náskok oproti zainteresovaným státům v této válce. Tato válka s kódovým označením Operace Pouštní bouře, probíhala od 17. ledna 1991 do 28. února 1991 a zapojila se do ní koalice 28 států s cílem osvobození Kuvajtu po irácké invazi pod vedením Saddáma Husajna (Eichler 2006 s. 89).

1.1 Anexe Kuvajtu Saddámem Husajnem

Irácký diktátor Saddám Husajn se po silně vyčerpávající válce proti Iránu snažil Irák hospodářsky pozvednout. Kvůli válce se zadlužil především Kuvajtu a Saudské Arábii. Při ekonomické podpoře Iráku se snažil vyjednat podporu od států s nerostným bohatstvím, především pak zrušením dluhu 35 mld. USD a v neposlední řadě požadoval po Kuvajtu, aby dodržoval kvóty a ceny OPEC. Kuvajt totiž v této době přesáhl své těžební limity o 20 %, a v důsledku toho cena

vzhledem k převisu nabídky poklesla. Tento fakt ropnému průmyslu a příjmům Iráku příliš neprospěl (GREENWOOD 1992 s. 154).

Požadavky, které si Saddám Husajn kladl, nebyly monarchistickými režimy splněny, a tak se rozhodl celý Kuvajt obsadit. Obrátil se na tehdejší americkou velvyslankyni a pasivní vyjádření USA pochopil jako propustku k dosažení silné pozice Iráku v Perském zálivu, posílení ekonomiky své země a také upevnění pozice mezi ropnými mocnostmi. Vztahy s Irákem po konci studené války nebyly pro mezinárodní politiku USA zásadním a primárním problémem. V Íránsko-Irácké válce se Irák zdál jako vhodná obrana proti Íránskému fundamentalismu, a tak jej Spojené státy, SSSR, Francie i ostatní státy podporovaly zpravodajskými informacemi a zbraněmi (EICHLER 2006 s.102).

Je otázkou, zda by Saddámovi Husajnovi prošla pouze částečná anexe, a sice té části, jež leží na jižních hranicích Iráku, a ne celé země, čímž zašel příliš daleko. Sadám Husajn se tímto aktem stal *„bezprostřední, přímou a záměrnou hrozbou hned pro několik států* (Eichler 2006 s. 103). "

Po úspěšné Operaci Pouštní bouře vyplynuly kontroverzní názory o tom, jak by Spojené státy zareagovaly, pokud by si Saddám Husajn nedovolil obsadit celý Kuvajt, ale pouze jeho severní část. Je zřejmé, že nečinnost nepřipadala v úvahu a koalice států OSN reagovala na anexi Kuvajtu jediným možným řešením, a to zatlačit rozpínavost diktátorského režimu zpět. Pokud by tak neučinili, mohlo být obsazení Kuvajtu inspirací pro další diktátorské režimy, nehledě na to, jak velkou část daného státu by obsadil. Značně lákavý pro jiné země by byl také fakt, že obsazením druhého státu, který je bohatý na nerostné suroviny, a který vzhledem ke své velikosti neklade přílišný odpor, by se bez větších ztrát mohli dostat k moci a ovlivňovat ekonomiky světových velmocí, jež jsou na dodávkách ropy ze států střední Asie více, či méně závislé.

1.2 Země OSN a operace Pouštní bouře

Po skončení studené války se začaly vztahy mezi SSSR a USA vyvíjet ve srovnání s historií velmi kladně. Na summitu na Maltě v prosinci roku 1989 se sjeli zástupci obou supervelmocí M. Gorbačov a G. Bush starší, aby jednali o společném postupu v nadcházejícím období. Gorbačov souhlasil, že Sovětský svaz nebude zasahovat do politických událostí v jihovýchodní a střední Evropě, což bylo pro nadcházející spolupráci klíčové (THE NATIONAL SECURITY ARCHIVE 2009).

Po anexi Kuvajtu Sadám Husajn očekával, že bude čelit pouze Saudské Arábii a Spojeným státům americkým. Saudské Arábii mimo jiné proto, že odmítl vrátit dluh, který vznikl při Irácko-Íránské válce. Následující týdny však George W. Bush se svým kabinetem dohodl spolupráci celkem 34 zemí a společně tak vytvořili největší koalici států od 2. světové války. Vytvoření této koalice bylo velice inteligentním produktem americké diplomacie a nastínilo, jakým směrem se bude mezinárodní spolupráce vyvíjet (EICHLER 2006 s. 104)

Důležitým faktem je, že operace Pouštní bouře byla první intervencí, kdy se dvě světové velmoci postavily na stejnou stranu s totožným záměrem. Přestože nebyl Sovětský svaz v koalici oněch zmíněných 34 států, Spojené státy podporoval.

Operace pouštní bouře vypukla těsně po půlnoci 17. ledna 1991 a trvala téměř 43 dní. Obrana Iráku proti letadlovým náletům probíhala neúspěšně. Mimo jiné Saddám Husajn zahájil svou protiofenzivu odpálením raket na sousední Saudskou Arábii, s největším úsilím se však snažil bombardovat vzdálenější stát Izrael, z důvodu vyprovokování a zapojení se do bojů. Toto se dalo považovat za velmi chytrý krok, neboť tušil, že Arabové nebudou chtít pokračovat v bojích po boku židů a po odvetě Izraele se stáhnou. Díky kvalitní diplomacii států OSN na sebe Izrael nechal dál rakety dopadat, aniž by učinil odvetná opatření. Plán Saddáma Husajna tak nevyšel a Izrael navzdory své dosavadní strategii zůstal neutrální (GOMBAR 2013 s. 522-524).

Samotný útok spojenců v čele s americkými leteckými jednotkami měl také vedlejší efekt, a sice ten, že dokázal vyspělost a pokrokovost vojenského vybavení západu, kdy dokonale přesně naváděné moderní rakety deklasovaly jeden cíl za druhým. Velmi početná a poměrně dobře vybavená Irácká armáda, jež disponovala sovětskou výbavou, nemohla účinnosti západních prostředků konkurovat (GOMBÁR 2013 s. 525). To mělo velmi vážný dopad na vnímání celé situace ruského ministerstva obrany. Toto zjištění mělo později své důležité místo mezi příčinami vedoucími k rozpadu Sovětského svazu.

Operace Pouštní bouře dostala obě rezoluce Rady bezpečnosti OSN, a tak byla zcela legální vojenskou operací. Husajnův postup vůči Kuvajtu nesl známky hrozby pro mezinárodní mír a bezpečnosti, a tak bylo povoleno použití všech nezbytných prostředků. Do této operace se největší měrou zapojily USA, Saudská Arábie, Velká Británie, Egypt a Francie (EICHLER 2006 s. 104)

1.3 Přístup států OSN k Iráku po válce v zálivu

Po válce v zálivu, která skončila v roce 1991, uvalily státy OSN na Irák, za nepřipustné napadení a obsazení Kuvajtu, sankční režim, jenž měl vliv na ekonomiku, vedení státu a vůbec na celý sociální systém v Iráku. V následujících letech se diplomaticky snažil Irák o zmírnění těchto sankcí. Zde se střetly odlišné názory irácké vlády s americkou na téma zmírnění sankčního plánu a reparací. Prezident George W. Bush (starší) viděl sankce v podobě mohutného odzbrojování jako nástroj k postupnému sesazení diktátorského režimu Saddáma Husajna, který měl vojenské zdroje pod svou kontrolou, a jeho zmenšování mělo oslabit i jeho vliv a moc. Nastavení sankčního plánu však nesplnilo kýžené záměry a markantní důsledky měly vliv hlavně na široké obyvatelstvo Iráku (KHALID 2011 s. 7).

Nekompromisnost a tvrdost sankcí, jaké byly na Irák uvaleny, neměly od sankcí proti Německu po konci II. Světové války obdoby. Proč však měly zmíněné reparace zničující vliv na obyvatelstvo, a nikoliv na zástupce diktátorského režimu? Mocenské vrstvy totiž stále získávaly příjmy z nezákonných obchodů s ropou a

pašeráctví. Nesnažili se však ohromnou krizi, s jakou se obyvatelé museli potýkat, řešit, ale dále podporovali a snažili se udržet své vojenské jednotky početně i materiálně na nejvyšší možné úrovni. Zde vyvstaly otázky a rozdílné názory mezi členskými státy OSN na účinnost a vůbec i smysluplnost uvalených sankcí. (KHALID 2011 s. 13)

Rada bezpečnosti OSN se rozdělila na USA spolu s Velkou Británií, které zaujaly nekompromisní přístup proti mírnění, či úplnému zrušení. Zástupci těchto států plánovali v roce 1998 díky těmto sankcím na základě vnitřní vzpoury nebo ozbrojenému zákroku kompletně diktátorský režim sesadit. Na protichůdné názorové straně stály Čína a Francie v čele s Ruskem, které nejvíce prosazovalo postupné umírnění sankcí, jako odměnu za jejich plnění a deklarovali názor, že by se měly postupně zrušit úplně. V březnu roku 2002 na summitu Ligy arabských států v Bejrútu se jednohlasně LAS rozhodla k návrhu úplného zastavení sankcí proti Iráku, naopak však požadovala, aby Irák kompletně plnil všechny rezoluce OSN. Současně také nechtěla vojenský útok, a to z toho důvodu, že by to mohlo mít vliv na destabilizaci Blízkého východu. Jak ale byla doporučení arabských států jednomyslná, po návštěvách amerického viceprezidenta D. Cheneyho se zástupci některých států nechali tajně slyšet, že by sankce nerušili, ale naopak ještě přitvrdili. S názorem na násilné zaútočení na Irák se však neztotožnil nikdo (KHALID 2011 s. 15, 16).

V průběhu 90. let 20. století a na samém začátku 21. století se otázka sankcí dostávala stále více do prekérní situace, kdy se sice díky jistým opatřením životní úroveň Iráčanů podařila alespoň částečně stabilizovat, avšak byli to právě prostí lidé, jež na sankce dopláceli. Na druhou stranu mocenské vrstvy podporující Husajnův režim poměrně dobře profitovaly z nelegálních obchodů s Tureckem. Iráku se rovněž podařilo v tomto období také urovnat vztahy se Sýrií, Egyptem a Jordánskem.

Na základě nevole mezi státy ohledně sankcí, byly USA přinuceny zmírnit a změnit systém sankcí, které po Iráku požadovaly. Návrhem se staly tzv. smart sanctions, jenž byly návrhem pro OSN z Británie, a měly za úkol redukovat nelegální příjmy

státu z tajného prodeje ropy. V rámci nových chytrých sankcí byl vypracován seznam obchodníků, jejichž důvěryhodnost mohla být prokázána, a kteří jako jediní získali povolení na import a export ropy. Tyto chytré sankce však neunesly kompletní revitalizující charakter, a to z toho důvodu, že zahraniční investice do místní infrastruktury byly stále kompletně zakázané. Příjmy z ropy nepomohly ohromné nezaměstnanosti, protože je za tímto účelem nebylo možno použít, navíc čtvrtina z nich připadla na zaplacení sankcí (KHALID 2011 s. 17).

V roce 2000 po táhlých jednáních ohledně zrušení iráckých sankcí vyšla do popředí celosvětová kampaň poukazující na neutuchající iráckou krizi způsobovanou oněmi sankcemi, za kterou stály nevládní organizace ze států blízkého východu, Velké Británie, Francie i USA. Neoblomné stanovisko však zaujala anglická a americká vláda, kdy upozornily na to, že stále nedošlo k odzbrojení biologických zbraní a ohledně dalšího odzbrojování se snažil Irák informace zastříť. Ani v lednu roku 2003 se nenašly žádné důkazy o ZHN nebo o jejich produkci (KHALID 2011 s. 21).

Začátkem 21. století se podařilo Husajnovi režim s problémy upevnit a zachovat loajalitu hlavních center. V nejtěžším období si udržel absolutní moc a získal kontrolu nad vládoucí stranou Baas, ozbrojenými silami a stal se hlavní postavou bezpečnostních služeb (KHALID 2011 s. 21)

1.4 Mezinárodní vztahy před druhou válkou v Iráku

Po teroristickém útoku 11. září 2001 se Spojené státy musely potýkat s novým protivníkem, na jehož způsob války, vedení a styl organizovanosti nebyli doposud zvyklí. Hrůzné události, jež ovlivnily do velké míry vnímání bezpečnosti amerického obyvatelstva, podpořily strach, a hlavně daly příležitost k prosazení názorů neokonzervativců, kteří předpokládali napojení teroristické organizace Al-Kaidá na Iráckou vládu, vojenský útok na Irák a sesazení Husajnova režimu jako jediné možné řešení (VESELÝ 2007 s. 550). Násilné svržení Iráckého despotického režimu podpořili otevřeným vystoupením v mezinárodních novinách také nejvyšší čínovníci Izraele v čele B. Netanyahuem. *„Brzy po 11. září byly vytvořeny dvě významné pracovní skupiny podřízené náměstkovi ministra obrany Douglassi Feithovi. První*

z nich, Skupina pro boj proti terorismu (Policy Counterterrorism Evaluation Group, měla za úkol hledat důkaz o spojení mezi Irákem a al-Kaidá, druhá, Skupina pro speciální plánování (The Office of Special Plans) byla pověřena shromažďováním všech údajů, které by mohly být využity ke zdůvodnění války v Iráku" (Eichler 2011 s. 73).

V prohlášení amerického prezidenta George W. Bushe z 29. ledna 2002 bylo označeno 6 zemí, které usilovaly o vytvoření jaderných zbraní. Rozdělil tyto země do dvou skupin, z nichž jedna měla pro USA nebezpečný potenciál. Tyto země označil názvem „osa zla“ a patřily zde státy Severní Korea, Írán a Irák. Do druhé skupiny patřily státy Izrael, Indie a Pákistán, které se pro Spojené státy nezdály nebezpečné. V tomto prohlášení Bush nazval KLDR režimem, který je vybaven raketami a zbraněmi hromadného ničení, zatímco jeho občané trpí nedostatkem jídla. Dále uvedl, že Írán má velkou snahu o získání ZHN a šíření strachu a agrese. Největší kritikou však opatřil Irák, kdy prohlásil, že Irák pokračuje v šíření nepřátelství vůči Americe, stále podporuje teror, a že více než deset let tajně produkuje antrax, nervový plyn a jaderné zbraně. Nechal se slyšet, že Husajnov režim už použil jedovatý plyn k vraždění tisíců Iráčanů, a že tento režim souhlasil s mezinárodním vyšetřováním, kdy posléze vyšetřovatele z Iráku vyhostil. Je to režim, který něco před civilizovaným světem skrývá. Bush také řekl, že státy jako Irák, Írán, KLDR a jejich terorističtí spojenci představují právě onu „osu zla“ zbrojící, aby ohrozily světový mír (THE WHITE HOUSE 2002).

Po nevýznamnější události roku 2001, a sice teroristickém útoku na World trade centre a Pentagon, která otřásla celým světem, vyhlásily vlády a veřejnost Evropská unie Spojeným státům americkým lítost, pochopení, a hlavně podporu v boji proti nepříteli. Koncem roku 2001 tedy vládla mezi USA a EU totožná nálada, při postupu proti terorismu, avšak odlišná při napadení Iráku, jakožto jednoho ze strůjců teroristických útoků. Státy Evropské Unie plně podporovaly USA v použití ozbrojených sil v Afghánistánu bez výhrad, protože válka proti Talibánu získala obě rezoluce RB OSN. Kdyby rezoluce nezískaly, členské země by viděly v „nepovoleném“ útoku bezpečnostní hrozbu. Státy, které vyvolaly války bez patřičných oprávnění, vyprovokovaly teroristické organizace k útokům mnohem

častěji, a musely tak čelit mnohem tvrdším následkům než státy, které konflikty bez řádných mandátů RB OSN nepodporovaly ani politicky ani vojensky (EICHLER 2011 s. 147)

V roce 2001 byly země EU a USA naladěny na stejnou vlnu v boji proti globálnímu terorizmu. Operaci Trvalá svoboda, vedená hlavně americkým úřadem za silné podpory Velké Británie, ale vyvolala řadu argumentů a nesouhlasů se způsobem vedení této vojenské operace. Protiteroristická nálada západních zemí Evropy a USA byla totožná, avšak stejné smýšlení se s postupnými kroky v řešení protiteroristické situace začalo rozdělovat. Vznikly dva názorové proudy, z nichž první proud prosazoval politiku shodnou s americkým prezidentem G. W. Bushem, a to násilného svržení nevyhovujících režimů a přeměnu jakéhokoliv státu podle svého.

Tento názor silně podpořila Velká Británie, Španělsko a Polsko. Ve Velké Británii se politika Tonyho Blaira nedočkala takřka žádné podpory veřejnosti a silně zalomcovala s postavením jeho kabinetu. Britská vláda však navzdory nesouhlasu veřejnosti plně podpořila amerického prezidenta, a stala se tak hlavním spojencem USA ve válce proti Iráku. Ve Španělsku, stejně jako ve V. Británii se vojenské operace v Iráku nesetkaly s přijetím a stejně jako ve V. Británii byly ve Španělsku pořádány ohromné manifestace. Ani zde však španělský ministr neustoupil z plnohodnotné podpory USA a Španělsko se stalo další ze zemí nejvíce podporujících svržení režimu Saddáma Husajna. Dále se na stranu USA postavilo výše zmíněné Polsko, jež podpořilo vojenské operace navzdory nesouhlasu veřejnosti. Stejně postupovaly i Itálie, Portugalsko a Nizozemsko. Poslední tři zmíněné státy však poskytly pouze politickou podporu a vojenské jednotky do Iráku poskytly až pro humanitní operace v okupovaném území po skončení Operace Irácká Svoboda (IOL 2003).

Na druhou stranu názorového proudu, který silně nesouhlasil s vojenskou operací v Iráku, se postavila Francie, Spolková republika Německo, Belgie a Lucembursko. Francie byla největším odpůrcem asertivního řešení teroristického problému a striktně odmítala udělení rezolucí RB OSN k útoku. Kancléř Spolkové republiky

Německa Gerhard Schröder sdílel stejný názor a navíc avizoval, že se Německo nebude účastnit bojů ani tehdy, když operace získá mandát Rady bezpečnosti OSN. Belgie zvolila natolik odmítavý postup, že se spekulovalo i o zákazu přesunu amerických vojsk přes její území. Lucembursko navrhovalo důkladnější a delší šetření vyšetřovatelů OSN a také vidělo jako nezbytné k případnému vojenskému útoku udělení obou mandátů RB OSN. Ani jedni zástupci těchto států však stejně jako George Bush nepochybovali o hrozbě, která z války s terorismem hrozila. Názorově se však nestřetli v pohledu na naléhavost této hrozby, a zatímco Spojené státy a Velká Británie byly rozhodnutí zaútočit na Irák v domnění, že jeho režim kolaboruje s teroristickou organizací al-Kaidá i bez udělení rezolucí RB OSN, Francie, SRN a další státy prosazovaly zkvalitnění a uzpůsobení diplomatických vyjednávání za účelem zklidnění situace a odvrácení nebezpečí (EICHLER 2011 s. 136)

Na první pohled ihned po teroristických útocích se mohlo tedy zdát, že se státy severoatlantské aliance spojí v boji proti globálnímu terorismu a režimům, které terorismus podporují. Kvůli nedostatečným důkazům a rozdílné mentalitě a způsobu vedení zahraniční politiky za účelem mezinárodního míru, se však Evropa a Amerika zase pomalu rozdělily na více táborů. Přístup obyvatel Evropy se tedy dá charakterizovat jako více pacifistický než přístup amerického obyvatelstva, který dle průzkumů z roku 2003 byl ve většině pro vojenské řešení (PEW RESEARCH CENTER 2008).

Navzdory tedy útokům zaměřeným proti západní společnosti, kdy by se mohlo očekávat spojení a utužení vztahů mezi státy NATO se vcelku rychle po uklidnění prvotních soudržných ohlasů mezinárodní vztahy rozdělily. Dalo by se říci, že tento jev by byl nevyhnutelný při každé další podobné situaci. Logickým přístupem po hrůzném činu, jako jsou teroristické útoky, je vojenská odplata a tvrdé potlačení skupiny, která za těmito útoky stojí. Měla by se ale brát v potaz mezinárodní bezpečnost, kterou mohou protiútoky nepřímo ovlivnit, a to tak, že odvetné útoky teroristických organizací mohou zasáhnout nejen nejvíce zainteresovaný stát, jeho spojence, a hlavně nevinné obyvatelstvo, které, jak se v průběhu let potvrdilo, je spíše pro diplomatické řešení konfliktů. Přístup americké vlády by se tedy dal

chápat jako rozumný, tehdy, když by bylo v jejích schopnostech terorismus potlačit do takové míry, kdy by hrozilo pouze minimální nebezpečí. Vzhledem k tomu, že se však hlavního strůjce útoku z 11. září, ač právně neobviněného, Usámu bin Ládina podařilo dopadnout až o 10 let později, nebyla Operace trvalá svoboda až tak účinná, a hrozilo tak další vyprovokování teroristických útoků.

2.Válka a okupace Iráku (2003–2011)

Válka v Iráku, která započala 20. března 2003, byla v té době již druhou válkou v Iráku, proto jí někteří odborníci na mezinárodní vztahy nazývají jako 2. válka v Iráku, či 2. válka v Zálivu.

V lednu roku 2003 vyvrcholily dohady mezi USA a Velkou Británií podporujícími vojenské ozbrojené řešení teroristické krize a zeměmi zastávajícími umírněnější cestu. Už o rok dříve francouzský prezident Jacques Chirac a německý kancléř Gerhard Schröder ve společném prohlášení z 6. září 2002 vyslovili odmítavé stanovisko k unilateralismu tehdejší americké administrativy a požadovali dodržování zásad multilateralismu (Eichler 2011 s.143). Francouzský prezident a německý kancléř také byli pro takové řešení situace, které by mělo za cíl odzbrojit Saddámův režim, a nikoliv jej zničit. Toto řešení zastávali kvůli více důvodům, jedním z nich však byly i obchodní zájmy obou těchto zemí, protože v této době, jak Francie, tak Německo se Saddámovým režimem vedly obchod s ropou. Tento důvod se však docela jistě nedá považovat jako stěžejní, jistou roli ale v zahraniční politice těchto států sehrál.

Americká administrativa však útok na Irák a Saddáma Husajna započala ozbrojenou operací Irácká svoboda, jenž trvala 21 dní ve dnech od 20. března 2003 až do 9. dubna 2003. Během let vykrystalizovaly dvě různá vysvětlení skutečného důvodu započetí tohoto konfliktu. Mezi první vysvětlení se řadí spíše podezřavější koncept, který tvrdí, že útok na Irák byl veden za účelem zajištění iráckých ložisek ropy, kvůli snižujícím se zásobám v USA a snaze získat dominantní postavení na Blízkém východě. Tímto postavením a kontrolou ropných vrtů by se též zachovala stabilita amerického dolaru a vznikala by větší závislost ostatních států na Spojených státech v obchodě s tímto fosilním palivem. Již v této době však USA těžilo ropu na svém území, ne však v dostatečném množství na to, aby uspokojilo svou spotřebu. Boom v USA v těžbě ropy z ropné břídlíce však přišel až po roce 2008, kdy díky značnému technologickému pokroku a zefektivnění těžby z břídlícových písků, těžba ropy v USA začala strmě stoupat. Spojené státy se tak v posledních letech stávají regulátorem ceny ropy na trhu. Fakt, že by USA

započaly útok na Irák pouze kvůli ovládnutí ropného průmyslu, je silně diskutabilní, jednak tedy z důvodu neustálého pokroku v zefektivnění těžby ropy na svém území, jednak z důvodů objevení nových nalezišť, a také z důvodu neustálého poklesu spotřeby ropy v USA. Je samozřejmé, že v roce 2003 americká vláda ještě nemohla počítat s tím, že pokrok v těžbě ropy z břidlicových písků poroste takto strmě vzhůru, přesto už byl v této době potenciál v nalezištích polí s ropnou břidlicí markantní a bylo jisté, že se závislost USA na dovozu ropy ze Střední Asie bude snižovat. To se potvrdilo i v posledních letech, kdy produkce ropy stoupla od ledna roku 2010 z 5,4 milionů barelů ropy denně na 8,8 milionů barelů ropy za den v prosinci roku 2016 a produkce ropy v USA od roku 2013 převýšila import. (EIA 2017)

Druhá skupina vysvětluje důvody americké ozbrojené intervence tak, že viděli hlavní problém v napojení Saddáma Husajna na teroristickou organizaci al-Kaidá, která způsobila teroristické útoky 11. září 2001, a v disponování nebezpečnými ZHN. Prvotní podezření z propojení Saddáma Husajna s al-Kaidou vzniklo na základě toho, že již podporoval teroristické organizace vedené proti Izraeli. Jakkoliv se však napojení na al-Kaidu ani vlastnění ZHN neprokázalo, většina amerických zpravodajských služeb toto propojení potvrdila a skutečnost, že se režim snažil vyšetřování ve věci propojení na teroristickou organizaci a existenci ZHN inspektorů OSN mařit, tyto domněnky ještě více potvrdila.

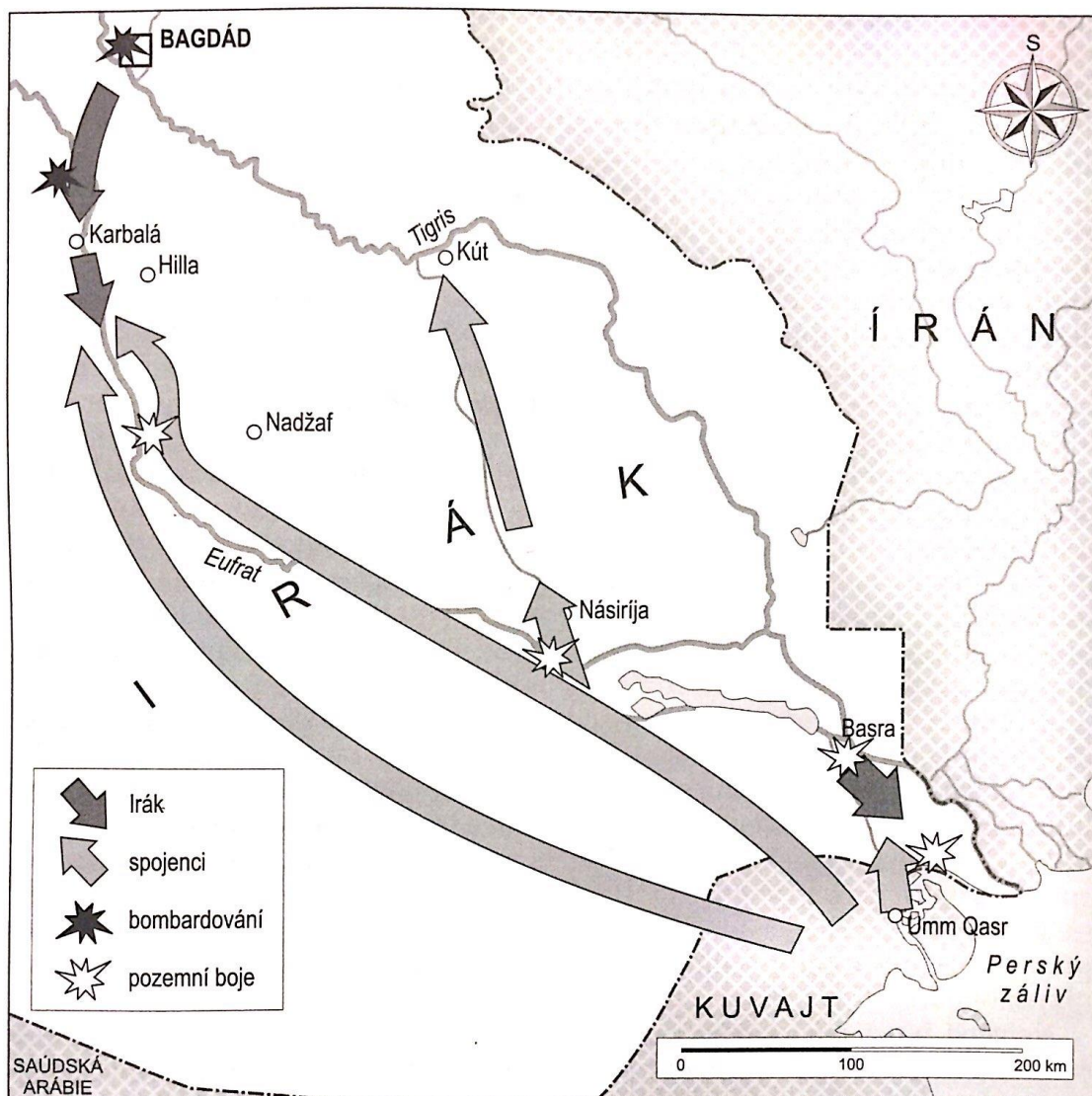
2.1 Operace Irácká svoboda

Operace vypukla 20. března 2003 a mezi prvotní cíle ozbrojených útok mimo jiné patřily budovy politických činitelů. Těmito bombovými nálety plánovala „koalice ochotných“, jak je nazýváno spojení mezi USA, Velkou Británií, Austrálií a Polskem, v prvních dnech zasáhnout osobu Saddáma Husajna. Počáteční plány koalice byly následovné: rychlé dobytí Bagdádu a obsazení lokalit, ve kterých se nachází naleziště ropy. Až poté se chtěli zaměřit na potlačení odporu a odhalit ZHN, které údajně Saddám Husajn ukrýval (GOMBÁR 2013 s. 545).

Jak můžeme vidět na obrázku 1 níže, nejprve provedla spojenecká vojska bombardování jižního předměstí Bagdádu ad-Dúra v domněnku, že se zde Saddám Husajn ukrývá. Pozemní útoky byly vedeny na jih Iráku, a to z důvodu obsazení ropných polí v přístavu Umm Qasr, který se nachází na poloostrově Al-Fáw, které následně podminovali. Tato ropná pole a rafinerie však odpálené nebyly. Hlavní město Iráku bylo dobyto poměrně rychle a bez větších komplikací. 9. dubna strhli iráčtí obyvatelé s pomocí amerických vojáků sochu Saddáma Husajna v nadživotní velikosti. Tento akt se stal symbolem vítězství nad diktátorským režimem a následně byla započata americká okupace Bagdádu, kdy ihned po jejím začátku nastalo v Iráku mohutné rabování, loupeže a vandalismus ze strany iráckých obyvatel (GOMBÁR 2013 s. 546).

Saddám Husajn byl dopaden a zajat 13. prosince 2003 a odsouzen k trestu smrti, který byl vykonán 30. prosince 2006 v Iráku (GOMBÁR 2013 s. 548)

Obrázek 1: Americko-britská invaze 2003

Zdroj: (GOMBÁR, Eduard a Lukáš PECHA 2013 s. 545)

2.1.1 Legitimnost konfliktu

Charta OSN je základem moderního mezinárodního práva. Článek 2 4. odstavec Charty OSN obecně zakazující použití síly ze strany členských států OSN, vyjma případů, kdy jsou splněny pečlivě stanovené podmínky použití síly, zdůrazňuje, že *„všichni členové se vystríhají ve svých mezinárodních stycích hrozby silou nebo použití síly jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, tak jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli Organizace spojených národů“* (OSN 2017 Kap. 1). Proto v případě neexistence ozbrojeného útoku proti

USA nebo členům koalice muselo být použití jakékoliv síly, nebo legální hrozby schváleno rezolucí RB OSN opravňující koalici k použití síly proti Iráku.

Invaze do Iráku nebyla ani aktem sebeobrany proti ozbrojenému útoku, ani sankcí udělenou RB OSN, povolující síly členských států, a proto představovala trestný čin válečné agrese. Důvody, jimiž americká administrativa spolu s koalicí zaútočila na Irák, byly pouhými tvrzeními s nepodloženými důkazy. Byly jimi – disponování Iráku ZHN, tajná spolupráce Saddáma Husajna a al-Kaidy na teroristických útocích ze dne 11. září 2001 a použití ZHN proti iráckým obyvatelům. První dva důvody nebyly prokázány ani potvrzeny a tato válka tedy nebyla legitimní. Poslední důvod se sice prokázal, byl ale důvodem doplňkovým, protože se útoky na vlastní obyvatele potvrdily až s odstupem času (EICHLER 2006 s. 134).

Hrozba, která musí být řešena silou až v nejkrajnější nouzi, kdy není k uklidnění situace možno více použít diplomatických či ekonomických prostředků, musí být potvrzena RB OSN jako neodvratitelná. Tento mandát Operace Irácká svoboda nezískala a byla tedy jako jediná operace po skončení studené války zcela nelegální a nelegitimní. Nicméně se tato operace zdařila a těsně po její ukončení a započetí okupace Iráku, byla považována za velmi úspěšnou. Pro španělskou, britskou a polskou vládu toto vítězství znamenalo dočasné zapomnění a utišení ohlasů směřovaných proti ozbrojenému postupu a podpoře americké administrativy, jenž tyto vlády prosadily i přes nevole veřejnosti uvnitř těchto států. Naopak země, jejichž vlády nesouhlasily s ozbrojeným řešením situace, byly přesvědčovány o tom, že jejich obavy byly plané a hladký průběh celé operace tyto názory ještě podpořil. Zdařilý výsledek akce podporoval americký unilateralismus a mohlo se zdát, že silové nastolení nového politického systému je účinnější než diplomatické a postupné zavedení změn za použití ekonomických prostředků (EICHLER 2011 s. 146)

Postupem času tyto pozitivní dojmy a pocit vítězství začaly ustupovat a začal se zpochybňovat i úspěch celé operace, protože intervence nebyla tak účinná, jak by se mohlo zdát. Odveta teroristických organizací neúprosně udeřila na „koalici ochotných“ z nichž největší následky na životech nevinných civilistů nesla

španělská a britská vláda po útocích na Madrid a Londýn ve dnech 11. března 2004 a 7. července 2005 (EICHLER 2011 s. 147).

V mezinárodních vztazích zhoršením situace v Iráku a zvyšující se četností teroristických útoků, začaly získávat převahu státy, které byly proti ozbrojené intervenci v Iráku. Vlády těchto zemí měly podporu svého obyvatelstva, jelikož zaujaly postoj společný s jeho názory, a navíc byly dočasně chráněny před teroristickými útoky. Jejich postoj jim sice nezaručil mezinárodní bezpečnost v otázce globálního terorismu navždy, dočasně však byly hlavními zájmovými lokalitami státy z „koalice ochotných“. Největší obavy však ze čtyř států, které vystupovaly silně proti ozbrojené intervenci, měla Francie, a to z důvodu spojenectví s vládou Alžírsko, která v roce 1992 zakázala stranu Islámská fronta spásy, jež byla považována za teroristickou organizaci (EICHLER 2011 s.147). Od Operace Irácká svoboda proběhly ve Francii 4 teroristické útoky, žádný z nich však neměl přímé spojení s okupací Iráku (THE RELIGION OF PEACE 2017)

Jakkoliv se napojení Saddáma Husajna na al-Kaidu nepotvrdilo, odvetné útoky, které byly reakcí na vojenské intervence a snahu o Regime Change Policy v Iráku, tak jakousi ochranu a zastání Saddámova režimu zosobňuje. Okupace Iráku je v arabském světě považována za velmi ponižující a z tohoto důvodu se teroristé odhodlávají k násilné odplatě prováděné na nevinných obyvatelích. Okupace Iráku ze strany USA a koaličních států byla odůvodněna tím, že Saddám Husajn vlastní ZHN a chemické zbraně jejichž použití, či držení by znamenalo nebezpečnou hrozbu pro mezinárodní vztahy. Dalším důvodem bylo údajné spolčení s Usamou Bin Ladinem na teroristických útocích. Útok tedy nebyl nijak vedený proti Islámskému náboženství, či muslimům samotným. Byl veden proti nevyhovujícímu a potenciálně nebezpečnému diktátorskému režimu. Nedá se tedy považovat jako útok proti islámskému světu, nýbrž jako politický útok na jednoho z „nevyhovujících“ aktérů mezinárodních vztahů. Odvetné útoky ve jménu Islámu a msty za největší ponížení ve formě americké okupace tak nejsou příliš na místě a spíše potvrzují podporu Saddámu Husajnovi a jeho politickému režimu al-Kaidou.

2.2 Analýza skutečného záměru invaze

Zatímco americká vláda spolu s koaličními státy, jež vedly útok na Irák, tvrdily, že důvody intervence byly ty, zmíněné v předchozím odstavci, až tak otevřeně už nehovořily o ekonomických důvodech této operace, a to o ropných polích, které v průběhu operace podminovali, avšak nezapálili. Ropný průmysl v Iráku před intervencemi v roce 2003 byl plně v národním vlastnictví a západním společností nepřístupný (GOMBÁR 2013 s. 546). V následujících letech při okupaci v čele s americkými vojsky začalo docházet k postupné privatizaci a v současné době ropný průmysl Iráku v převážné většině ovládají zahraniční, především pak západní ropné společnosti, jako jsou BP, Chevron, ExxonMobile, Shell, Rosneft, Gazprom, ale také čínské CNPC a CNOOC. Mezi západními ropnými společnostmi byla i texaská společnost Halliburton, založená Dickem Cheneyem ještě před tím, než se stal 46. viceprezidentem Spojených států amerických a „pravou rukou“ 43. amerického prezidenta George W. Bushe (IRAQ BUSINESS NEWS 2017).

Obsazení ropných polí a přivedení zisků z nich na západní trh tedy byl jeden ze stěžejních důvodů, což potvrdily i vysoce postavené osobnosti v průběhu let po skončení invaze. Například bývalý americký generál a hlava Amerického centrálního velitelství a vojenských operací v Iráku John Abizaid v roce 2007 prohlásil, že tato válka byla samozřejmě vedena z důvodu obsazení ropných polí a získání důležitých zásob pro západní obchod. Také bývalý předseda Federálního rezervního systému Alan Greenspan napsal ve svých pamětech, že je zklamán z toho, že je politicky nepohodlné uznat to, co každý ví, a sice že byla válka v Iráku z velké části bojem o ropu. Po přibližně 30 letech se dostaly západní společnosti k průzkumu nalezišť a těžbě ropy z Iráckých ropných polí a tím pádem i k obrovským příjmům. Zatímco se od počátku okupace export irácké ropy zvyšoval, irácká ekonomika ani společnost výraznější příjmy neregistrovala (JUHÁSZ 2013).

Velké ropné společnosti včele s ExxonMobil rovněž v roce 2000 podpořily silnou finanční podporou Republikánskou stranu před prezidentskými volbami. Už po prvním týdnu Bushova prvního funkčního období byla vytvořena National Energy

Policy Development Group, které předsedal Dick Cheney a jejímž definovaným cílem bylo vypracovat národní energetickou politiku směřující k pomoci soukromému sektoru a podporovat spolehlivé, cenově dostupné a ekologicky šetrné způsoby výroby a distribuce energie. V březnu roku 2000 NEPDG analyzovala záznamy a mapy popisující kompletní zásobu ropy v Iráku. Bushův první ministr financí Paul O'Neill sdělil v roce 2004, že již v únoru 2001 se hovořilo hlavně o logistice v souvislosti s plánováním válečné operace. Nehovořilo se o důvodu intervence, ale o tom, jakým způsobem a jak rychle tato operace proběhne (JUHASZ 2013). Závěrečná zpráva NEPDG z května 2001 tvrdí, že země Středního východu by měly být urgovány k otevření oblastí energetického sektoru za účelem zahraničních investic, čehož bylo v Iráku přesně po okupaci dosaženo (NEPDG 2001 s. 8-12).

V roce 2003 po Operaci Irácká svoboda se zástupci z ExxonMobil, Chevron, ConocoPhillips a Halliburton setkali se zaměstnanci NEPDG, aby projednali plány iráckého poválečného průmyslu. V následujících letech ředitelé západních ropných společností pracovali též jako správci ministerstva pro ropný průmysl v Iráku a poté jako poradci pro iráckou vládu (HALLIBURTON 2017).

Před započítím invaze byly pouze dva faktory, které bránily zahraničním ropným společnostem ve vstupu do Iráckého ropného průmyslu. Tím prvním byl Saddám Husajn a druhým právní systém. V rámci invaze se koalice národů obratně vypořádala se Saddámem Husajnem. Řešením druhého problému se zabývali vně i uvnitř Bushovy administrativy a někteří odborníci tvrdili, že by se měly zákony o těžbě irácké ropy upravit dočasnou vládou, nastolenou v Iráku od dubna 2003 do června 2004. Místo toho Bílý dům vyčkával na rozhodnutí nově zvolené vlády v Iráku, aby úpravu ropné legislativy provedla sama. Navzdory veřejné i soukromé výzvě irácké vládě od George W. Bushe ohledně změny ropného zákona, se vzhledem ke značné nevoli irácké veřejnosti a následného neuposlechnutí iráckého parlamentu, irácké centrální vládě změny prosadit nepodařily. Avšak i přesto, že se legislativa nezměnila, se podařilo západním společnostem irácký parlament obcházet, a to podepisováním smluv, které dovoľovaly neomezený přístup k těžbě ropy (GOMBÁR 2013 s. 555).

Na základě výše zmíněných faktů je tedy více než jasné, že důvody, kvůli kterým se koalice zemí zapojila do války proti Saddámu Husajnovi, nebyly tak nezištné a počestné, jak by se mohlo dle jejich předválečných projevů a tiskových zpráv zdát. Kromě násilné změny režimu za účelem nastolení demokracie se tedy USA dostala k významným ropným zásobám, které se otevřely pro světový trh, snížila tak nebezpečnost a prostředky „nepohodlného“ politického systému v Iráku a svým unilateralistickým přístupem dokázala, že lze změnit nepřizpůsobivý politický systém poměrně rychle. Postupem času se však ukázalo, za jakých následků.

3.Reakce mezinárodního společenství a postoj jednotlivých velmocí

S odstupem více než pěti let po okupaci Iráku lze s jistotou konstatovat, že násilné sesazení diktátorské irácké vlády bylo projevem tzv. „hard power“ politiky Spojených států a spojeneckých národů a ukázalo se, že americká zahraniční bezpečnostní politika byla spíše vynucovacího než přesvědčovacího charakteru, kdy se Američané v čele s G. W. Bushem snažili vnutit demokracii v nejkratší možné době a zasadit ji do kultury, která nemá s uvedeným stylem řízení státu žádné předchozí zkušenosti. Vzhledem k tomu, že se s demokracií většina obyvatelstva vůbec dosud nesetkala, nebyli na ni Iráčané nastavení ani po mentální stránce. Vojenské vítězství americké armády splnilo tedy spíše krátkodobé cíle než ty dlouhodobé, což se postupně ukázalo v následujících letech po invazi, kdy se situace v Iráku silně destabilizovala a vedla k občanské válce mezi sunity a šíity (GOMBÁR 2013 s. 561).

Zahraniční politika západního světa se tedy dala charakterizovat dvěma přístupy. Těmito přístupy byly „hard power“ a „soft power“ z nichž si každá koalice mezinárodního společenství zvolila ten svůj. Dle amerického politického vědce a profesora na Harvardské univerzitě Josepha S. Nyeho síla není nic jiného než schopnost ovlivnit ostatní, a přimět je k tomu, aby se chovali dle toho, co budeme chtít, což vyžaduje řadu nástrojů. Některé z nich jsou nástroje za účelem vytvoření nátlaku, finance nebo tvrdá moc a jsou využívány pro metodu zvanou tvrdá síla tzv. Hard Power. Tato síla je dána velikostí země, počtem obyvatel, ekonomickou vyspělostí a vybaveností a počtem ozbrojených sil. Některé nástroje, například charisma (jednotlivce), vize, komunikace, však působí pro druhou stranu přitažlivě. Tyto nástroje jsou nástroji měkké síly tzv. Soft Power. Národy mají měkkou sílu zakotvenou ve své kultuře, hodnotách a politické legitimnosti a kromě několika výjimek ji není zcela možno uplatňovat individuálně.(NYE, Joseph 2004 s. 25)

V předchozích částech práce jsem se pokusil nastínit přístupy a zájmy, které realizovala a sledovala převážně americká administrativa šířením demokracie na Blízký východ. V následující části se budu zabývat také Velkou Británií, Francií, Německem a Českou republikou. První tři zmíněné země jsou nejvýznamnějšími příklady a zároveň protiklady v diplomatických řešeních irácké situace. Zatímco se Velká Británie připojila a poskytla až bezmeznou podporu USA, Německo i Francie byly silně proti válečnému řešení, což vedlo k uvolnění mezinárodních vztahů, které byly po teroristických útocích úzce semknuty.

3.1 Velká Británie

Britský kabinet, který byl ve funkci po čas invaze do Iráku, se naproti silným protestům a nesouhlasu britské veřejnosti přiklonil na stranu USA, když premiér Tony Blair v soukromé zprávě, která byla později zveřejněna, slíbil Georgi Bushovi, že podpoří jeho kroky za všech okolností. Toto mu slíbil ještě několik měsíců před započatím invaze, v době, kdy byla stále na pořadu dne diplomatická jednání a snaha o mírové řešení situace. Největší přínos, tedy alespoň oficiálně, viděl britský premiér Tony Blair a George Bush v sesazení Saddáma Husajna a nastolení demokracie s tím argumentem, že „*země, které jsou svobodné a demokratické nás tolik nemohou ohrozit*“ (THE IRAQ INQUIRY 2016). Válečné prosazování demokracie, kromě promptnosti má spíše nevýhodu v tom, že je těžko udržitelná tam, kde byla dosazena ze zahraničí, což potvrdil i Tony Blair v dalších svých slovech, kdy uznal za nejtěžší úkol vybudování nového Iráku, čímž je samozřejmě myšleno budování nového státního zřízení (THE IRAQ INQUIRY 2016).

„Mír a blahobyť na Blízkém východě jsou žádoucím cílem; pokud by ho bylo dosaženo, mělo by to dalekosáhlé důsledky, avšak realistické řešení, jež by mohlo vést k cíli, ještě nalezeno nebylo. Částečně však jde o překážky, které jsme vytvořili my sami, jež opravdu existují minimálně stejnou měrou v našich hlavách jako v okolnostech kolem nás. Evropa musí nově promyslet, co je jejím smyslem a cílem, pokud má obstát ve svém poslání působit jako síla podporující kosmopolitní řád svobody (DAHRENDORF 2008, s. 305)“.

3.2 Německo

Mezinárodní společenství sdílelo stejný názor ohledně hrozby Saddáma Husajna i v nutnosti zakročit proti problému s globálním terorismem. Německá vláda spolu s francouzskou však zaujala takový postoj, že by měla být nejprve dokončena inspekce za účelem nalezení ZHN. Spojené státy se setkaly s všeobecným německým odporem vůči Bushově administrativě se sklonem pro unilateralismus. Navíc německý kancléř Gerhard Schröder upřednostnil pacifistickou zahraniční politiku, s níž souhlasila také veřejnost. Ta byla do jisté míry ovlivněna skepticismem vůči vojenskému řešení, jež vyvolala Sociálně demokratická strana Německa včetně kancléře. Tímto Schröder sledoval také užitek, který pro něj plynul při volební kampani před dalšími volbami konanými 22. září 2002. Dle odborníků Michaela Hedstucka a Gunthera Hellmana bylo jednání německého kancléře cestou k normalizaci německé zahraniční a bezpečnostní politiky, což bylo procesem resocializace Německa a ukázkou jeho rostoucí síly s dalším snižováním závislosti na Spojených státech. Další řada vědců argumentuje tím, že politika Německa v přístupu k válce v Iráku se dá pochopit tehdy, když se nahlédne na její ideové faktory z obecného pohledu. Tehdy je vidět hlavně kultura zdrženlivosti trvající už od skončení 2. světové války, kdy se žádná vláda, kromě poslání několik stovek vojáků pro podporu mezinárodního společenství do války v Afghánistánu, k iniciování vojenské bezpečnostní a zahraniční strategie útoku ještě znovu neodhodlala. Je tedy možné, že jednání německého kancléře bylo spíše taktického charakteru než z emocionálního přesvědčení, když se rozhodl jít proti vojenským intervencím v Iráku a jakékoliv vojenské podpoře Spojeným státům (WOOD 2003 s. 8 -10).

3.3 Francie

Přístup Francie charakterizoval ve svém projevu francouzský ministr zahraničních věcí Dominique de Villepin, kdy se snažil obhájit práci inspektorů RB OSN v Iráku, kteří pátrali po ZHN a pokusy o využití všech nezbytných prostředků před využitím vojenských sil. V části projevu se zamýšlel nad otázkou případné poválečné stabilizace Iráku *„Možnost války by se mohla zdát a priori tou nejrychlejší. Nesmíme však zapomenout, že ten, kdo vyhrál válku, musí nastolit i mír. Nenechme oklamat sami sebe: Bude to dlouhá a náročná cesta, protože musíme zachovat jednotu Iráku, obnovit stabilitu natrvalo v této zemi i v celém regionu, jenž by byl tvrdě zasažen po užití síly. Navzdory takovýmto vyhlídkám existuje alternativa v podobě kontrol, která nám umožňuje dělat pokroky den za dnem v efektivním a klidným odzbrojováním Iráku“*(NY TIMES 2003).

Francii společně s dalšími členy Pařížského klubu, kteří poskytli zadluženému Iráku velkou finanční půjčku, měla v sázce mnoho. Iráku poskytli totiž s ostatními státy půjčku ve výši okolo 40 miliard dolarů a v případě vypuknutí války hrozilo jejich nesplacení.

Francouzský prezident Jacques Chirac po vítězství ve volbách v roce 2002 získal velký prostor na domácím politickém poli a spolu s politickou scénou byl motivován nejen Iráckou krizí, ale také možností se mírovým stanoviskem distancovat a zvětšovat odpor vůči americké moci. Francie až do roku 2003 však s žádným odkloněním od politiky USA nebo od neutrality nepočítala. Na začátku roku 2003 však vznikly trendy francouzského a dalších nových populárních postojů. Poté co se Francie rozhodla jít antimilitaristickým směrem a začala apelovat na veřejné mínění, stala se lídrem jakéhosi mírotravného tábora. Prezident Chirac tedy bez většího odporu reflektoval mínění veřejnosti, čímž získával na populárnosti (WOOD 2003 s.6,7).

3.4 Česká republika

Česká republika vzhledem ke své poloze v samotném středu Evropy byla součástí všech významných válek, které se na evropském kontinentu odehrály. Následky válek, ať už třicetileté války, tak i 2. světové zanechaly na českém obyvatelstvu dalekosáhlé následky, a hlavně odpor k jakémukoliv násilnému řešení mezinárodních konfliktů. Tak jako zbytek evropských zemí se tedy po teroristických útocích z 11. září pochopitelně postavila na stranu Spojených států a projevila lítost, pochopení i podporu. Uvnitř nejsilnějších českých politických stran však vznikly rozdílné názory na to, do jaké míry podporovat americkou administrativu v jejím plánovaném válečném počínání až tehdejší premiér Vladimír Špidla odmítl podepsat Dopis osmi z 30. ledna 2003, jenž byl reakcí na neochotu německé a francouzské vlády připojit se k vojenským intervencím. Česká republika musela v této situaci nalézt jakési ekvilibrium, protože když by plně odsoudila vojenské řešení, na delší dobu by utrpěly vztahy se Spojenými státy v rámci Severoatlantské aliance, když by útoky podpořila a podepsala Dopis osmi, mohla by přímo ohrozit bezpečnost kvůli hrozícím teroristickým útokům. Česká republika však upřednostňuje multilateralismus nad unilateralismem, tudíž klade důraz na předejití válečných konfliktů nenásilnými diplomatickými cestami. (EICHLER 2011 s. 183)

3.5 Důsledky války v Iráku pro stabilitu regionu a soudržnost mezinárodního společenství

Po vojenské intervenci, která trvala 21 dní a skončila 9. dubna 2003, kdy byla svržena vláda Saddáma Husajna, byla dosazena koaličními státy dočasná vláda, která spravovala Irák do 28. června 2004 a jejím úkolem bylo zanesení liberální demokracie a tržní ekonomiky. Takovéto okupační řešení se provedlo na základě zkušeností se situací v Německu a Japonsku po 2. světové válce (GOMBÁR 2013 s. 550). Tyto země však měly mnohem větší předpoklady k přijetí demokratického zřízení státu, protože dokáží oddělit politické věci od duchovních a postupovat

racionálněji než arabské země se zakořeněnými náboženskými principy v ústavě, právu i v tom, jak by se samotný stát měl řídit.

Po skončení operace Irácká svoboda byla ustanovena průzkumná skupina, kterou tvořilo přes 1000 vyšetřovatelů z USA, Velké Británie a Austrálie s názvem Iraq Survey Group. 8. října prohlásil vedoucí Irácké průzkumné skupiny Charles Deufler, že se nenašly žádné evidence o tom, že by měl Saddám Husajn od roku 1991, kdy byly uloženy sankce od OSN, skladovat, či produkovat ZHN (CIA 2013).

12. května 2003 byla vytvořena Koaliční provizorní správa v čele s americkým diplomatem Paulem Brennerem, jenž řídil výkonnou, zákonodárnou i soudní moc a vládl prostřednictvím dekretů. Později byla vytvořena také Irácká vládní rada, která sloužila pouze jako poradní orgán. Prvním svým dekretem Brenner rozpustil politickou stranu Baas a druhým dekretem ze dne 23. května 2003 rozpustil armádní, bezpečnostní a zpravodajské orgány, čímž přišlo o zaměstnání přes 300 000 lidí a převážně ozbrojených mladých mužů. Pro revitalizaci zpustošeného Iráku viděl Brenner jako nejlepší způsob, přivedení amerických podnikatelů na irácký trh. Snažil se jim veškerou činnost usnadnit zrušením cla a investoři ze západu především z USA byli upřednostňováni před místními podnikateli i občany. Byla také zřízena Asistenční mise OSN pro Irák, která však byla po dvou bombových útocích, ke kterým se přihlásila al-Kaida, rozpuštěna. V této době se kvůli postupům dočasné koaliční správy, a hlavně brutálnímu chování anglo-amerických vojsk, začala šířit nenávist nejen mezi bývalými členy strany Baas ale také mezi civilními obyvateli a situace se postupně začala více vyhrocovat. Svou činnost v ulicích velmi zredukovaly policejní složky, město bylo poseto výtržnostmi, násilím a kriminalitou a nezaměstnanost se vyšplhala až k hranici 60 %. Mladý šíitský politik Sajjid Muqtadá ad-Sadr, který získával na popularitě v chudých předměstských částech Bagdádu, založil tzv. Mahdího armádu, která 2. dubna vyrukovala s ofenzivou a obsadila veřejné budovy i policejní stanice a získala kontrolu nad řadou měst. Na tyto výboje reagovali Američané protiútokem, kdy se podařilo získat kontrolu nad několika městy zpět. Tento konflikt byl urovnán příměřím 27. srpna 2004. (GOMBÁR 2013 s. 552)

Během tohoto období, konkrétně dne 28. června 2004 byla rozpuštěna jak Koaliční provizorní správa, tak Irácká vládní rada a vláda byla předána Irácké prozatímní vládě. Během následujících let vyplynuly debaty o dalším státním zřízení Iráku. Dvě největší představy a zároveň protichůdné, byly vytvoření sekulárního federálního státu nebo vláda řízená dle islámského práva. (GOMBÁR 2013 s.555)

3.5.1 Úspěšnost strategie USA vůči Iráku

Vojenská operace proběhla bez větších problémů a svržení vlády rovněž. Situace, která nastala po vojenském převratu, by se dala vzhledem k povaze regionu a věčné nevraživosti mezi dvěma hlavními větvemi islámu, a to sunnity a šíity, po důkladné analýze očekávat. Koalicí dosazený americký diplomat Paul Bremer a jeho personál neměli zkušenosti se situací na Blízkém východě, což se dá považovat za hrubou taktickou chybu americké administrativy. Jeho dekrety, které postavily mimo službu tisíce mladých mužů vycvičených k boji a chybějící snaha o jejich zapojení do společnosti, vedly nutně k vypuknutí povstání. Dosazená prozatímní americká vláda v arabské zemi už z principu vyvolávala nevole a nepřímo přiměla příchod, či zrod nových, velice motivovaných iráckých politiků s jinými názory na to, jak by se měl politický systém v Iráku vyvíjet. Ti rovněž podněcovali iráckou veřejnost k nenávisti nastoleného amerického režimu.

Kromě toho, že byla velká část iráckých měst zpustošena rabováním, propletena násilnostmi a ilegálními gangy, které živil obchod s drogami, zbraněmi a ropou, považují za hlavní neúspěch americké administrativy dekret č. 2 o vypovězení ze služby výše zmíněné stovky tisíců vojáků. Ti se postupně přidali na stranu odnože radikální teroristické skupiny al-Kaidá, která byla v Iráku známa jako „Al-Kaidá v Iráku“ a byla vedená Abu Musabem az-Zarqáwím. Ti se v průběhu dalších let několikrát pokusili vyhlásit samostatný Islámský stát, což provedli také v roce 2011 po odchodu koaličních vojsk z regionu a plynule tak vznikl Islámský stát, který následně obsadil i část Sýrie. Vznik Islámského státu tedy byl podnícen americkou invazí a je otázkou, jak by se situace vyvíjela, když by Saddám Husajn zůstal u moci. Zda plánoval rozpínání své moci i do dalších částí regionu, nebo by se spokojil s mocí v Iráku, se už nikdy nedozvíme. Pokud by nastala druhá varianta,

mohla by být situace v Iráku jistě umírněnější než po americké invazi (GOMBÁR 2013 s. 553).

Pokud tedy bereme úspěšnost invaze z hlediska politické, sociální, ekonomické, etnické a náboženské stability, nedá se výsledek považovat za příliš úspěšný. ZHN objeveny nebyly a na místo toho v Iráku vznikl Islámský stát, který je minimálně pro daný region obdobně nebezpečný. Invaze a svržení vlády navíc otevřely dveře novým extrémistickým islámským skupinám, aby rozšířily svůj vliv a působnost.

Z hlediska Saddáмова režimu samotného, který terorizoval všechny odpůrce při jejichž odstraňování neváhal použít ani chemické zbraně, se však svržení dá považovat za jakousi úlevu pro určitou skupinu obyvatel, která s ideologií Saddáma Husajna nesouhlasila.

3.5.2 Mezinárodní vztahy po válce v Iráku

Irán měl v regionu Blízkého východu téměř vždy největší sílu a vliv, což se změnilo s vládou Saddáma Husajna, který svým vedením Iráku vybalancoval vliv těchto dvou zemí po Irácko-Iránské válce. Odstraněním Saddáмова režimu a dosazením vlády, která měla větší sympatie k Iránu, byla tato rovnocennost dvou států vyvrácena, z čehož samozřejmě Irán těžil nejvíce.

Invaze amerických vojsk neměla pouze dopad na region Iráku. Ovlivnila do značné míry také mezinárodní vztahy v mezinárodním společenství OSN. Německo spolu s dalšími významnými státy se místo očekávané podpory americké diplomacie rozhodlo války neúčastnit a odmítnout tak Bushovi iniciativy k exportu diplomacie silou. To vytvořilo jednu z nejhorších krizí v transatlantickém spojení vůbec (THE EUROPEAN 2013).

Pozitiva přinášející svržení diktátorského režimu Saddáma Husajna byla mnohonásobně převážena negativními důsledky vojenských intervencí v Iráku a podle způsobu, jakým prováděly USA svou zahraniční politiku na konci Bushovy administrativy a následně i celé úřadující období Baracka Obamy, se poučily, že ani nejsilnější země nemohou řídit společnost cizího státu udržitelně a efektivně.

Jednak z důvodu toho, že tyto společnosti jsou kvůli své kultuře, zvykům a politickému vnímání kompletně odlišné, jednak kvůli zášti, kterou příchod cizí země s cílem řídit jejich stát, vyvolá.

Kvůli chybějícímu konsenzu mezi nejdůležitějšími státy NATO, zažila Severoatlantská aliance velké těžkosti. Faktem ale je, že evropské země byly již dlouhou dobu velmi závislé na americké zahraniční politice a její poskytující bezpečnostní ochraně, což mělo vliv na nerovnováhu vztahů v rámci tohoto společenství. Vztahy v NATO byly zhoršeny hlavně kvůli tomu, že lidé v závislých zemích, ale i v USA začali pochybovat o dalekosáhlosti amerických kompetencí a úsudku při řešení důležitých otázek bezpečnostní politiky. V současné době už nejsou u moci tehdejší vedoucí představitelé Francie, Německa nebo Spojených států a jejich nástupci se alespoň do určité míry snažili napravit porušené vztahy. Bezpečnostním otázkám, kterým Evropa čelí jsou USA vystaveny pouze částečně. V rámci terorismu spolupráce dále pokračuje na vysoké úrovni. Ovšem při řešení uprchlické krize, kdy USA prohlásily, že přijmou okolo deseti tisíc uprchlíků, už spolupráce není natolik žhavá, a to proto, že uprchlická krize není v současné době jejich stěžejním problémem (NY Times 2016). Předchozí potvrzuje i výrok bývalého amerického ministra zahraničí a diplomata Henryho Kissingera „Spojené státy americké nemají přátele, ale pouze zájmy“ (THE EUROPEAN 2013).

3.5.3 Vliv Irácké války na krizi v Sýrii

Po válce v Iráku povstaly v regionu Blízkého východu skupiny, které mohly svobodně hovořit a prosazovat své názory spojené s náboženstvím. Terčem zájmů těchto skupin se stávali diktátoři jiných zemí, kteří spolupracovali s USA. Navíc vůči USA cítily tyto skupiny ohromnou zášť za to, co v Iráku provedly. Mezi těmito skupinami byla i zmíněná al-Kaidá, která verbovala vojáky bývalého Husajnova režimu, která se postupem času proměnila na Islámský stát a zabrala rozsáhlá území Iráku i Sýrie. Následný nábor, dobývání dalších částí Sýrie Islámským státem, vyhlášení džihádu, plenění, rabování a ovládání dobytých měst způsobila hromadné útoky civilních obyvatel z těchto lokalit a následnou uprchlickou krizi (GOMBÁR 2013 s.551).

Je velmi pravděpodobné, že bojovníci Islámského státu by zůstali pod velením Husajna, kdyby jeho sesazení neproběhlo a oni se neocitli bez práce. Zbylé radikální uskupení, jež čítala malý počet osob, by byla potlačena a je možné, že nebýt Války v Iráku, nemuseli bychom se dnes potýkat s uprchlickou krizí a válkou v Sýrii, které tedy byly Válkou v Iráku velmi ovlivněny.

Se zvolením nového amerického prezidenta Donalda Trumpa je zatím otázkou, jak se bude situace v rámci NATO ve spojení se Syrskou válkou dále vyvíjet. Nový prezident zatím apeluje na to, aby všechny země vyhrazovaly na společné vojenské složky 2 % ze svého HDP, což zatím většina států neplní a rovněž má ambici ukončit válku v Sýrii za účelem navrácení syrských uprchlíků (BLOOMBERG 2017).

4. Závěr

Válka v Iráku a následná okupace anglo-americkým společenstvím byla provedena na základě nepotvrzených obvinění diktátorského režimu. Podezření z vlastnění ZHN a spojení s teroristickou skupinou Al-Kaidou se nepotvrdilo, přestože některá podezření ze spolupráce stále panují. Důkazem mohou být odvetné teroristické útoky vedené al-Kaidou na země, které se podílely na vojenské intervenci a tzv. nejpotupnější akci proti islámskému náboženství a arabskému světu.

Podezření proti Iráku potvrzena nebyla, avšak ekonomické plány, kterými bylo hlavně získání irácké ropy, splněny byly. Ty potvrzuje napojení amerických vedoucích představitelů na západní ropné společnosti, a také plánování logistiky vojenských jednotek, ropy a přírodního bohatství dlouhou dobu před započítím konfliktu. Jedním z nejvýznamnějších faktů je zprivatizování iráckých ropných nalezišť.

Jako jediný úspěch USA v Operaci Irácká svoboda se dá považovat svržení diktátorského režimu Saddáma Husajna, který kromě zaštítění částečné stability Iráku, příliš pozitivních stránek nenesl. Spojené státy americké na základě zkušeností s Operací Irácká svoboda zjistily, že šíření demokracie a ovládání státu pod namířenými zbraněmi není účinná metoda šíření demokracie. Od té doby přistupují mnohem opatrněji k řešení zahraničních věcí. Vyhýbají se rozsáhlým vojenským intervencím i invazím a bezpečnostní politiku řeší spíše menšími operacemi za použití například bezpilotních letounů.

Vojenské řešení irácké krize vyústilo v jednu z největších krizí v NATO, a to kvůli odlišným přístupům nejvýznamnějších států. Hlavním rozdílem v přístupech jednotlivých států byl způsob, jakým plánovaly jednotlivé země šířit demokracii. Názory na mírová řešení od nejvyšších představitelů ale i veřejnosti Německa a Francie nedospěly ke konsenzu s vojenským řešením Spojených států a Velké Británie, což způsobilo rozepře mezi těmito zeměmi a také mezi vládami a veřejností v jednotlivých státech. Následný způsob vedení operace a samotného Iráku dočasnou vládou ochladily vztahy na několik let dopředu.

Jedním z dílčích cílů bakalářské práce bylo také zjištění, zda Válka v Iráku přispěla k uklidnění situace na Blízkém východě, či tento nepokojí zmítaný region ještě více rozdmýchala. Dle situací, které následovaly v rychlém sledu po svržení vlády Saddáma Husajna a po vystřízlivění z euforie vojenského vítězství začaly USA, VB a vojska dalších spojenců čelit nově vzniklé občanské válce a krizi při nastolování nové demokratické vlády. Především však válce proti bývalým vojákům Saddáma Husajna, kteří následně v rámci nově vznikajícího Islámského státu doplnili vzniklé vakuum, které se po okupaci v Iráku vytvořilo. Na základě těchto událostí mohu konstatovat, že okupace a Operace Irácká svoboda situaci v regionu Blízkého východu neuklidnily, nýbrž ještě více rozbouřily a destabilizovaly.

Je však otázkou, zda by mírové dohody s diktátorským režimem v Iráku měly pozitivnější výsledky či nikoliv, pokud by zůstal Saddám Husajn naživu a dále působil jako diktátor. Je velmi pravděpodobné, že by nadále chtěl ovládat obchod s Iráckou ropou a dále velet autoritářsky, což do koncepce mezinárodních vztahů příliš nezapadá. O ambicích Saddáma Husajna můžeme však pouze spekulovat. Po napadnutí Kuvajtu je však velmi pravděpodobné, že by se odhodlal obsadit i další menší státy, což by mohlo inspirovat další režimy ke stejným krokům. Tím pádem se dá zastavení těchto výpadů takřka v začátcích po anexi Kuvajtu považovat za úspěšné.

Po zkušenostech s vojenskou okupací Iráku Spojené státy v následujících letech za úřadu Baracka Obamy prováděly zahraniční politiku mírovějšího charakteru, kdy se zaměřily převážně na speciální individuální operace za využití dronů a v relativně novém konfliktu v Sýrii podporují boje proti Islámskému státu leteckými nálety na strategické cíle Islámského státu.

Celkově Spojené státy a jejich spojenci neradi riskují životy svých vojáků a utrácení za drahé zahraniční konflikty, které nejsou přímou hrozbou. Irácká zkušenost toto zdráhání ještě potvrdila. Spojené státy spolu se spojenci se poučily, že nelze intervencemi vždy dosáhnout nejlepších výsledků a naplnit svá očekávání. V případě větší hrozby tu však možnost intervence samozřejmě stále existuje,

rozhodnutí k intervencím by však nemělo vzejít pouze od několika málo států bez svolení mezinárodního společenství a riskovat tím porušení mezinárodních vztahů.

Do budoucna by se rovněž nemělo opakovat, že hrstka politiků dokáže ovlivnit vysoce postavenou osobu v cizím státě na základě neověřených důkazů k útoku na nepřítele, jako byl ovlivněn britský premiér Tony Blair, dokonce navzdory názorům veřejnosti. Také nelze očekávat, že bude možné měnit režim v celých regionech s kompletně odlišnou kulturou a zvyky vnímání ať už politiky, či například v arabském světě postavení žen.

5. Seznam zdrojů

Knižní zdroje

DAHRENDORF, Ralf. Od pádu Zdi k válce v Iráku: nový začátek dějin. Praha: Vyšehrad, 2008. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-842-

EICHLER, Jan. Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1956-9

EICHLER, Jan. Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století. Praha: Ministerstvo obrany České republiky-AVIS, 2006. ISBN 80-7278-326-2. Dostupné z: <https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/11277/course/section/3603/eichler.pdf>

GOMBÁR, Eduard a Lukáš PECHA. Dějiny Iráku. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-249-8.

KHALID, Ahmed M. Kritická analýza sankčního režimu OSN proti Iráku a jeho dopadů. Praha: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1856-5.

VESELÝ, Zdeněk. Dějiny mezinárodních vztahů. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-018-5.

NYE, Joseph. Soft power: the means to success in world politics. New York: Public Affairs [on-line]. Poslední aktualizace 2004 [cit. 2017-02-19]. ISBN 978-1-58648-306-7. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=F6O1WLQmOREC&printsec=frontcover&dq=joseph+nye&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwiAwrGC38DTAhUKcRQKHbsZBNIQ6AEIKDAB#v=onepage&q=hard%20power&f=false>

OSN. Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora. In: *Informační centrum OSN v Praze* [on-line]. Poslední aktualizace 2017 [cit. 2017-01-13]. ISBN 978-80-86348-39-1. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

Internetové zdroje

BLOOMBERG. Trump Speaks of 'Strong Support' for NATO in Call With Leader. In: Bloomberg Politics [on-line]. Poslední aktualizace 2017 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/politics/articles/2017-02-06/trump-speaks-of-strong-support-for-nato-in-call-with-leader>

CIA. DCI Special Advisor Report on Iraq's WMD. In: Central Intelligence Agency. [on-line]. Poslední aktualizace 2013 [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/reports/general-reports-1/iraq_wmd_2004/index.html#sect1

EIA. U.S. Field production of Crude Oil. In: U.S. Energy Information Administration [on-line]. Poslední aktualizace 2017 [cit. 2017-02-14]. Dostupné z: <https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=p&s=mcrfpus2&f=m>

GREENWOOD, Christopher. New World Order or Old? The Invasion of Kuwait and the Rule of Law. In: Wiley on behalf of the Modern Law Review [on-line]. Poslední aktualizace 1992 [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/1096504>

HALLIBURTON. Energy Task Force. In: Halliburton Watch [online]. Poslední aktualizace 2017 [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: https://www.halliburtonwatch.org/about_hal/energytf.html

IOL. Which countries support a war in Iraq? In: IOS [online]. 2003 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.iol.co.za/news/world/which-countries-support-a-war-in-iraq-101666>

IRAQ BUSINESS NEWS. List of International Oil Companies in Iraq. In: Iraq Business News [on-line]. Poslední aktualizace 2017 [cit 2017-2-27]. Dostupné z: <http://www.iraq-businessnews.com/list-of-international-oil-companies-in-iraq/>

JUHASZ, Antonia. Why the war in Iraq was fought for Big Oil. In: CNN [on-line]. Poslední aktualizace 2013 [cit. 2017-2-27]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2013/03/19/opinion/iraq-war-oil-juhasz/>

NEPDG. Reliable, affordable, and environmentally sound energy for America's future: report of the National Energy Policy Development Group. Washington, DC: For sale by the Supt. of Docs., U.S. G.P.O. [on-line] Poslední aktualizace 2001 [cit. 2017-03-21] Dostupné z: <http://www.wtrg.com/EnergyReport/National-Energy-Policy.pdf>

NY TIMES. Statement by France to Security Council. In: The New York Times [on-line]. Poslední aktualizace 2003 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2003/02/14/international/middleeast/statement-by-france-to-security-council.html>

NY TIMES. U.S. Reaches Goal of Admitting 10,000 Syrian Refugees. Here's Where They Went. In: The New York Times [on-line]. Poslední aktualizace 2016 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: https://www.nytimes.com/interactive/2016/08/30/us/syrian-refugees-in-the-united-states.html?_r=0

PEW RESEARCH CENTER. Public Attitudes Toward the War in Iraq: 2003-2008 In: PowerResearchCente [on-line]. Poslední aktualizace 2008 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://www.pewresearch.org/2008/03/19/public-attitudes-toward-the-war-in-iraq-20032008/>

THE EUROPEAN. "Iran is the main beneficiary of the Iraq War". In: The European Magazine [on-line]. Poslední aktualizace 2013 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.theeuropean-magazine.com/stephen-walt--3/6617-ten-years-after-the-iraq-invasion>

THE IRAQ INQUIRY, MEMO: Tony Blair tells George W Bush they can create 'post-cold war world order' in 2003 note. In: The Iraq Inquiry [on-line]. Poslední aktualizace 2016 [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://www.iraqinquiry.org.uk/media/244166/2003-03-26-note-blair-to-bush-26-march-2003-note-the-fundamental-goal.pdf>

THE NATIONAL SECURITY ARCHIVE. Bush and Gorbachev at Malta. In: Washington, D.C, The National security archive [on-line]. Poslední aktualizace

2009 [cit. 2017-02-03]. Dostupné z:
<http://nsarchive.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB298/>

THE RELIGION OF PEACE. List of Islamic Terror Attacks. [online]. Poslední aktualizace 2017 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z:
<https://www.thereligionofpeace.com/attacks/attacks.aspx?Yr=2001>

THE WHITE HOUSE. President Delivers State of the Union Address. In: Washington, D.C. The White House archives [online]. Poslední aktualizace 2002 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>

WOOD, Stephen. The Iraq War: Five European Roles. In: National Europe Centre [on-line]. Poslední aktualizace 2003 [cit. 2017-02-13]. Dostupné z:
<https://openresearch-repository.anu.edu.au/bitstream/1885/41693/3/EuropeandIraq-paper.pdf>

6.Seznam obrázků

Obrázek 1: Americko-britská invaze 2003.....	18
--	----